

Homofobiniai pareiškimai reiškia diskriminaciją užimtumo ir profesinėje srityje, kai juos padaro asmuo, kuris turi lemiamos įtakos darbdavio įdarbinimo politikai arba gali būti suvokiamas kaip turintis tokios įtakos

Tokiu atveju nacionalinėje teisėje gali būti numatyta, kad asociacija turi teisę pareikšti ieškinį dėl žalos atlyginimo, net jei nėra nustatyta jokie konkretaus nukentėjusiojo

2020 m. balandžio 23 d. priimtame Sprendime *Associazione Avvocatura per i diritti LGBTI* (C-507/18) Teisingumo Teismas nusprendė, kad per garso ar vaizdo priemonėmis transliuojamą laidą asmens padaryti pareiškimai, kad jis niekada neįdarbintų tam tikros seksualinės orientacijos asmenų ir nenorėtų su jais kartu dirbti savo įmonėje, patenka į Direktyvos 2000/78¹ (toliau – Kovos su diskriminacija direktyva), konkrečiai – į sąvokos „įsidarbin[imo] <...> ar darbo sąlyg[os]“, kaip ji suprantama pagal šios direktyvos 3 straipsnio 1 dalies a punktą, materialinę taikymo sritį; taip yra net jeigu nebuvo vykdoma ar planuojama jokia įdarbinimo procedūra, tačiau su sąlyga, kad ryšys tarp šių pareiškimų ir įsidarbinimo ar darbo toje įmonėje sąlygų nėra hipotetinis.

Nagrinetu atveju advokatas, kalbėdamas per radijo laidą pareiškė, kad neįdarbintų homoseksualių asmenų ir nenorėtų su jais kartu dirbti savo kontoroje. Manydama, kad jo pareiškimai laikytini dėl darbuotojų seksualinės orientacijos diskriminuojančiu elgesiu, advokatų asociacija, teisme ginanti lesbiečių, gėjų, biseksualių, transeksualių ir interseksualių teises (LGBTI), pareiškė ieškinį teisme dėl žalos atlyginimo. Kadangi ieškinys buvo patenkintas pirmojoje instancijoje, be to, sprendimą patvirtino apeliacinės instancijos teismas, advokatas dėl pastarojo teismo sprendimo pateikė kasacinį skundą *Corte suprema di cassazione* (Kasacinis teismas, Italija). Tada šis teismas kreipėsi į Teisingumo Teismą su prašymu priimti prejudicinį sprendimą, be kita ko, prašydamas išaiškinti sąvoką „įsidarbin[imo] <...> ar darbo sąlyg[os]“, kaip ji suprantama pagal Kovos su diskriminacija direktyvą.

Priminęs, kad ši sąvoka turi būti aiškinama savarankiškai ir vienodai ir negali būti aiškinama siaurai, Teisingumo Teismas šią sąvoką išaiškino remdamasis savo Sprendimu *Asociația Accept*².

Teisingumo Teismas, be kita ko, pabrėžė, kad pareiškimai, kurie leidžia suprasti apie egzistuojančią homofobinę įdarbinimo politiką, patenka į sąvoką „įsidarbin[imo] <...> ar darbo sąlyg[os]“, net jeigu juos padarė asmuo, kuris teisiškai neturi įgaliojimų įdarbinti, jeigu tarp šių pareiškimų ir darbdavio įdarbinimo politikos yra nehipotetinis ryšys.

Ar toks ryšis egzistuoja, turi įvertinti nacionaliniai teismai, atsižvelgdami į visas su tais pareiškimais susijusias aplinkybes. Šiuo klausimu ypač svarbūs pareiškimus padariusio asmens statusas ir tai, ar juos jis padarė remdamasis tuo statusu; iš to turi būti matyti, kad jis pats turi lemiamos įtakos darbdavio įdarbinimo politikai ar gali būti suvokiamas kaip turintis tokios įtakos. Nacionaliniai teismai taip pat turi atsižvelgti į atitinkamų pareiškimų pobūdį ir turinį, taip pat į aplinkybes, kuriomis šie pareiškimai buvo padaryti, ypač į tai, ar jie buvo vieši, ar privatūs.

¹ 2000 m. lapkričio 27 d. Tarybos direktyva 2000/78/EB, nustatanti vienodo požiūrio užimtumo ir profesinėje srityje bendruosius pagrindus (OL L 303, 2000, p. 16; 2004 m. specialusis leidimas lietuvių k., 5 sk., 4 t., p. 79). Šios direktyvos taikymo srityje sukonkretinamas šiuo metu Europos Sąjungos pagrindinių teisių chartijos 21 straipsnyje įtvirtintas bendrasis nediskriminavimo principas.

² 2013 m. balandžio 25 d. Teisingumo Teismo sprendimas *Asociația Accept* (C-81/12, pranešimas spaudai Nr. 52/13).

Teisingumo Teismo teigimu, tai, kad toks sąvokos „įsidarbin[imo] <...> ar darbo sąlyg[os]“ aiškinimas galbūt gali lemti saviraiškos laisvės įgyvendinimo apribojimą, nepaneigia šio aiškinimo. Šiuo klausimu Teisingumo Teismas priminė, kad saviraiškos laisvė nėra absoliuti teisė ir gali būti nustatyti jos įgyvendinimo apribojimai, jeigu jie numatyti įstatymo ir nekeičia šios teisės esmės, taip pat atitinka proporcingumo principą. Pagal šį principą reikalaujama patikrinti, ar šie apribojimai yra būtini ir tikrai atitinka Sąjungos pripažintus bendrojo intereso tikslus arba reikalingi kitų asmenų teisėms ir laisvėms apsaugoti. Nagrinėtu atveju šios sąlygos yra įvykdytos, nes apribojimai tiesiogiai išplaukia iš Kovos su diskriminacija direktyvos ir taikomi tik siekiant įgyvendinti jos tikslus, t. y. užtikrinti vienodo požiūrio principą užimtumo ir profesinėje srityje bei pasiekti aukštą užimtumo ir socialinės apsaugos lygį. Be to, kišimasis į saviraiškos laisvės įgyvendinimą neviršija to, kas būtina minėtos direktyvos tikslams pasiekti, uždraudžiant tik pareiškimus, kurie yra diskriminacija užimtumo ar profesinėje srityje. Iš Kovos su diskriminacija direktyvos kylantys apribojimai taip pat yra būtini siekiant užtikrinti asmenų, kuriems taikoma ši direktyva, teises užimtumo ir profesinėje srityje. Iš tiesų pati šia direktyva suteikiamos apsaugos užimtumo ir profesinėje srityje esmė galėtų tapti tik iliuzija, jei pareiškimai, patenkantys į sąvoką „įsidarbin[imo] <...> ar darbo sąlygos“, kaip tai suprantama pagal tą pačią direktyvą, nepatektų į jos taikymo sritį vien dėl to, kad buvo padaryti per pramoginę garso ar vaizdo priemonėmis transliuojamą laidą, arba dėl to, kad jais išreiškiama asmeninė autoriaus nuomonė.

Galiausiai Teisingumo Teismas nusprendė, kad Kovos su diskriminacija direktyva nedraudžia Italijos teisės normų, pagal kurias advokatų asociacijai, kurios įstatuose įtvirtintas tikslas – ginti, be kita ko, tam tikros seksualinės orientacijos asmenų teises teisme ir remti tokios kategorijos asmenų kultūrą ir teisių paisymą, neatsižvelgiant į aplinkybę, kad galbūt tai yra pelno siekianti asociacija, dėl to tikslo automatiškai pripažįstama teisė inicijuoti teismo procesą šioje direktyvoje nustatytų įsipareigojimų vykdymui užtikrinti ir prireikus gauti žalos atlyginimą, kai susiklosto aplinkybės, galinčios reikšti minėtos kategorijos asmenų diskriminaciją, kaip tai suprantama pagal minėtą direktyvą, ir kai neįmanoma nustatyti konkretaus nukentėjusiojo.

Šiuo klausimu Teisingumo Teismas nurodė, kad nors pagal direktyvą nereikalaujama pripažinti tokią teisę asociacijai, kaip antai aptariamai pagrindinėje byloje, kai nėra nustatytas konkretus nukentėjusysis, ji numato galimybę valstybėms narėms priimti arba toliau taikyti nuostatas, kurios yra palankesnės vienodo požiūrio principo apsaugai, nei numatytos šioje direktyvoje. Todėl taip pasirinkusios valstybės narės turi nuspręsti, kokiomis sąlygomis tokia asociacija gali inicijuoti teismo procesą, siekdama, kad būtų konstatuotas diskriminacijos buvimas ir už ją būtų nubausta. Jos, be kita ko, turi nustatyti, ar asociacijos tikslas siekti pelno ar jo nesiekti turi turėti įtakos vertinant jos teisę pareikšti ieškinį šiuo klausimu, ir patikslinti tokio ieškinio apimtį, ypač sankcijas, kurios gali būti skiriamos išnagrinėjus tą ieškinį; pagal kovos su diskriminacija direktyvos 17 straipsnį tokios sankcijos turi būti veiksmingos, proporcingos ir atgrasomosios, įskaitant atvejus, kai nėra nustatytas konkretus nukentėjusysis.

PASTABA: Prašyme priimti prejudicinį sprendimą valstybių narių teismai, nagrinėdami juose iškeltą bylą, gali pateikti Teisingumo Teismui klausimus dėl Sąjungos teisės išaiškinimo ar Sąjungos teisės akto galiojimo. Teisingumo Teismas nenagrinėja nacionalinės bylos. Remdamasis Teisingumo Teismo sprendimu šią bylą turi išspręsti nacionalinis teismas. Šis sprendimas taip pat privalomas kitiems nacionaliniams teismams, nagrinėjantiems panašias problemas.

Žiniasklaidai skirtas neoficialus dokumentas, neįpareigojantis Teisingumo Teismo.

[Visas sprendimo tekstas](#) nuo jo paskelbimo dienos prieinamas CURIA tinklalapyje.

Kontaktinis asmuo: Gitte Stadler ☎ (+352) 4303 3127